

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 60 din. Plača in toži se v Ljubljani.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Izhaia vsak ponedeljek, sredo in petek

Ljubljana, sreda 29. maja 1940

Cena posamezni številki din 1'50

Dolžnost dneva

Zaradi napetosti in negotovosti politične situacije po svetu ter zlasti zaradi opomina vseh zadnjih dogodkov so bili narodi prisiljeni, da izdajo izredne ukrepe v obrambo svoje neodvisnosti in svobode. Ena posledic teh ukrepov je, da je polno ljudi odtrgano od plodnega dela, da se izdajajo milijardne vsote za oboroževanje in da so nastale tudi v gospodarskem življenju težke motnje. Vse to povzroča, da so izdatki narodov silno narasli, da pa so istočasno njih dohodki padli. Vsem narodom grozi zaradi tega gospodarski polom, ki more zavzeti tudi katastrofalen obseg, če bi sedanje stanje trajalo še dalj časa.

Iz tega skrajno težavnega položaja je ena rešitev, če se v tako nenormalni situaciji sploh more govoriti o zadovoljivi rešitvi. Narodi morajo dvigniti svoje dohodeke, ker izdatkov v glavnem ne morejo znižati, če nečejo, da izgube svojo neodvisnost in samostojnost. Dohodki pa se morejo dvigniti le z delom. Treba je delati več ko v normalnih časih, treba je delati tudi bolje in treba je delati z največjo požrtvovalnostjo.

Predvsem pa se mora doseči to, da celotni uspeh narodnega dela ne bo sedaj nič manjši, kakor pa je bil, ko še ni bilo toliko ljudi odpoklicanih od dela. Z drugimi besedami se pravi to, da mora biti storilnost vseh podjetij enako visoka, kakršna je bila takrat, ko so obratovala brez reducirane številke nameščenecv. Oni, ki so ostali v podjetjih morajo zato opraviti ne le svoje navadno delo, temveč še delo onih, ki so morali iz podjetij oditi na vojaške vežbe. Iz tega pa nujno sledi, da morajo v podjetjih ostali nameščenecv delati znatno več, da mora biti sedaj tudi vse delo mnogo bolj organizirano, da se nič ne zapravlja časa, temveč izkoristi vsaka minuta za povečanje proizvodnje.

Kajti pomisliti je treba, da se mora danes izvršiti v podjetjih ne samo normalno delo, t. j. v celoti nadomestiti delo odpoklicanih, temveč da mora zaradi izrednih časov vsako podjetje še povečati svojo normalno proizvodnjo. V mnogih državah so zaradi tega tudi že dvignili delovni urnik ter uvedli nepretrgano delo tudi pri samo dveh izmenjavah, da se je delovni urnik dvignil od 8 na 12 ur. Tudi pri nas bomo morali slediti temu primeru, če nečemo, da bodo naši dohodki v preveč nevarnem razmerju z našimi izdatki.

Situacija dneva in interes države zahtevata zato racionalizacijo dela na vsej fronti. Ne zato, da bi se zvišal dobiček lastnikov podjetij, temveč da se poveča storilnost, da se z višjo proizvodnjo dobi denar za večjo obrambno sposobnost države. Organizacija dela je danes nujnost prve vrste. Vse nepotrebne pisarije se morajo nehati, vse prazne formalnosti morajo izgubiti veljavo, ker gre le za to, da se dela čim več in čim boljše. Proizvodnja mora narasti v prav tako znatni meri, kakor so narasli izdatki za državno varnost in za obranitev miru.

Zato pa mora postati tudi delovna dolžnost splošna. Ne sme se več trpeti, da bi nekateri samo gledali, kako delajo drugi. Danes mora delati vsak, če mu telesne sile to količino dovoljujejo. Kadar morajo biti fizično najmočnejši ljudje pri-

pravljene, da dajo svoje življenje, takrat morajo biti vsi drugi pripravljeni vsaj na to, da žrtvujejo svojo komodnost. In če niso niti za tako skromno žrtvovanje pripravljeni, jih je treba k njej prisiliti. V tako težkih časih živimo danes, da ni mogoče ljudi, ki se ne zavedajo svojih dolžnosti, prijemati z rokavicami.

Seveda pa iz vsega tega nastajajo tudi posebne dolžnosti za

državno upravo. Predvsem je ta dolžna, da priskrbi vsem podjetjem zadosti surovin, kajti če teh ni, potem tudi najbolj idealno izvedena nacionalizacija dela ni ne pomaga. Če nimajo podjetja materiala, ki ga potrebujejo za svoje obratovanje, potem tudi najboljša volja delavcev ni ne pomaga. Nadalje morajo oblasti gledati na to, da niti z enim predpisom ne otežujejo podjetjem obratovanja. In-

teres dela mora biti postavljen na prvo mesto! Zakaj šele na ta način bo obramba države popolnoma izvedena. Kakor ne sme biti nobene vrzeli v narodni obrambi in vojski, tako tudi ne sme biti nobene vrzeli v fronti dela. Ta fronta mora ravno tako združiti vse prebivalstvo v enaki enotnosti, v kakršni je združena naša nezmagljiva vojska. Takšna je zapoved dneva!

Ljubljanski velesejem odgoden

Ljubljanski velesejem, ki bi moral biti od 1. do 10. junija, je preložen na kasnejši čas.

vzajemnosti bomo uspeli ter končno nadaljevali svojo pot k napredku gospodarstva, kulture in civilizacije. S to željo preidem na dnevni red današnjega običnega zbora. (Odobranje.)

Ker je bilo poslovno poročilo razdeljeno med vse člane, se ni čitalo ter je bilo soglasno odobreno.

Na kratko je podal nato izvleček iz finančnega poročila

predsednik finančnega odbora Ivan Gregorc,

ki je med drugim navedel:

Finančni odbor je natančno pregledal borzno knjigovodstvo, skontiral blagajno, kontroliral vse račune ter skrbno pregledal tudi bilanco ter se prepričal, da vse knjige in stanje blagajne povsem soglašajo.

Skupna vsota aktiv znaša 2 milijona 503.850 din ter se deli na naslednje postavke: gotovina 9.836 dinarjev, dobroimetje pri Poštni hranilnici 4.139 din, naložbe: pri Kreditnem zavodu 814.370 din, Ljubljanski kreditni banki 796.255 dinarjev, Zadrugi gospodarski banki 841.050 din. Dolžniki 15.741 dinarjev ter so vse terjatve izterljive. Vrednostni papirji 10.000 din (odpis 1.150 din), inventar 12.457 dinarjev (odpis 3.114 din).

Skupna vsota aktiv se je v primeri z letom 1938. zvišala za več ko pol milijona dinarjev.

Med pasivami je glavna postavka stavbni sklad, ki je letos narasel na 2.500.000 din.

Finančni odbor pa je skrbno prekontroliral tudi računa izgube in dobička ter ugotovil točnost glede posameznih postavk. Plače so se kljub znatno povečanemu delu borze zvišale le za 5.151 din na 247.713 din. Upradni stroški so z ozirom na znatno povečani promet narasli le za 4.791 na 166.140 din.

Od dohodkov je treba omeniti: borzni davek v višini 9.523 din, članarina je dala 60.150 din, devizna kurtaža je dala 492.138 din, za 184.222 din več ko v letu 1938., kotacije izkazujejo iste dohodke ko lani, namreč 18.900 din, dohodki od obresti so narasli za 10.845 na 56.974 din, razsodiščne pristojbine pa so se zvišale za 83.879 din na 276.608 din. Vsi dohodki so znašali 915.911 din, vsi izdatki pa 413.853 din, torej znaša bilančni prebitok 502.057 din. Prebitok je torej večji od lanskega za 275.073 dinarjev, kar vsekakor dokazuje, da sta delovala borzni svet in borzni urad zelo dobro. Treba je zato izreči borznemu svetu, razsodišču in vsemu uradništvu priznanje.

Predlaga, naj se bilančni zaključek odobri, borznemu svetu pa podeli absolutorij. (Soglasno sprejeto.)

Sledile so

volitve.

V imenu skrutinatorjev je prečital inž. Remeč rezultat volitev. Oddanih je bilo 127 veljavnih glasovnic ter so bili soglasno izvoljeni:

v borzni svet: inž. Boris Hribar, Josip Kavčič, Ferdo Nikelsbacher, Rihard Skubec, Andrej Šarabon in Rihard Schwinger.

Občni zbor

Ljubljanske borze za blago in vrednote

Včeraj popoldne je bil v prostorih borze 15. redni občni zbor Ljubljanske borze za blago in vrednote. Občni zbor je bil zelo dobro obiskan. Poročila, ki so bila predložena občnemu zboru, dokazujejo, da je bilo delovanje Ljubljanske borze v preteklem letu zelo uspešno, čeprav so vojni dogodki proti koncu leta zelo zavirali poslovno življenje. Tako se je promet na Ljubljanski borzi dvignil v primeri z letom 1938. v lesu od 5.189.505 na 5.491.245 din, v žitu in mlevskih izdelkih od 1.076.710 na 3.459.829 din, v efektihi od 787.396 na 4.689.870 din in v devizah od 394,8 na 516,5 milijona dinarjev. Celotni promet na borzi se je dvignil za skoraj 130 milijonov din, t. j. od 401,8 na 530,1 milijona din. Zaradi tako zelo zvišane prometa se je tudi finančni učinek borznega poslovanja prav znatno povečal. Borzni svet je torej mogel predložiti občnemu zboru prav razveseljujočo sliko.

Občni zbor je otvoril predsednik dr. Ivan Slokar, ki je konstatiral pravilno sklicanje in sklepčnost občnega zbora, saj je od 135 borznih članov bilo zastopanih na občnem zboru 127.

Pozdravlja vse zborovalce, zlasti pa:

načelnika trgovinskega oddelka banske uprave in borznega komisarja Dragotina Trstenjaka,

Poročilo predsednika dr. Slokarja

Pred enim letom smo zborovali pod vtisom dogodkov, ki so kulturnemu narodu v srednji Evropi po dveh desetletjih nenadoma vzeli svobodo. Sledila je vojna na Poljskem in takoj nato spopad med tremi najmočnejšimi evropskimi velesilami, nagli vojaški polom Poljske in njena četrti delitev. Rusija si je kmalu nato zagotovila svojo vojaško oporišča v glavnih lukah malih baltičkih držav in kljub junaškemu odporu Finske je tudi na tem področju uspela v isti smeri. Če se ozremo še na letošnje njo zasedbo Danske in Norveške in na kapitulacijo Nizozemske, na srđite bitke na zapadni fronti in na vznemirljivo nejasnost položaja v Sredozemlju, se moramo vsi zavedati, da živimo v zgodovinskih časih, ki bodo, kakor koli dogodki izpadejo, za dolgo časa odločili o bodočem obličju geografske karte in o usodi velikih in manjših narodov. Ni čuda, da je pod takimi okoliščinami zajela celo Evropo mrzlična psihoza. Nihče ne ve, kje se bo vojna vihra ustavila in kateremu narodu bo prihranjeno prelivanje krvi in borba za svo-

predsednika Zbornice za TOI Ivana Jelačina,

zastopnika Zveze trg. združenj tajnika dr. Ivka Pustiška,

predsednika Združenja trgovcev v Ljubljani Viktorja Medena,

zastopnika Društva industrijcev in veletrgovcev tajnika Jeleniča,

predsednika Trg. društva »Merkur« dr. Frana Windischerja,

zastopnika Kmetijske zbornice dr. Suhadolea ter

zastopnike tiska.

Predsednik dr. Slokar je nato predlagal vdanostno brzojavko Nj. Vel. kralju Petru II. (živio-klici) in Nj. Vis. knezu-namestniku Pavlu. Nadalje je predlagal, naj občni zbor brzojavno pozdravi: predsednika ministrskega sveta Dragiša Cvetkovića, trgovinskega ministra dr. Andresa, finančnega ministra dr. Šuteja, gradbenega ministra dr. Kreka ter guvernerja Narodne banke dr. Dragoljuba Protića. Soglasno je pritrdil občni zbor tem predlogom.

Nato se je spominjal predsednik dr. Slokar umrlih članov: borznih razsodnikov Valentina Vrhunca in Karla Sossa ter članov Nikolaja Tatscherja, Josipa Kunca ter Miloša Hribernika. Njih spomin so zborovalci pietetno počastili.

Nato je podal predsednik dr. Slokar naslednje svoje poročilo:

bodo. Tudi najbolj miroljuben narod je prisiljen, da napne vse svoje sile in da stavi vsa svoja ekonomska sredstva na razpolago za narodno obrambo.

Razumljivo in jasno je, da ne more tak položaj ostati brez skrajno škodljivih posledic za celotno gospodarsko udejstvovanje, ki nas gospodarstvenike v prvi vrsti zanima. Beg kapitalov in zlata čez Atlantik, diskreditiranje vseh evropskih valut kot mednarodno plačilno sredstvo, blokada, uničevanje trgovskega brodogoja, ogromna uporaba raznih surovin za vojne in obrambne svrhe itd., so imele za posledico skrajno omejitve in desorganizacijo svetovne trgovine, velikanse motnje v proizvodnji, težaviranje gotovine, splošno povečanje obkoka novčanic in vsem tem pojavom primerno zvišanje cen. V gigantski borbi za nadvlado v Evropi in na svetu se male in manjše države, tudi če so popolnoma nevtralne kot je Jugoslavija, nahajajo med dvema mliniskima kamnom in občutijo vse težave mednarodne politične in gospodarske napetosti in nejasnosti.

Finančni odbor: Ivan Gregore, Janko Jovan, Anton Kralj, Josip Ljubić in Anton Soršak.

Razsodišče: Ivan Avsenek, dr. Leo Blinc, dr. Mirko Božić, inž. Bogdan Ferlinc, Aleksander Friedrich, Roman Golob, Janko Jovan, Zdenko Knez, Fran Medić, Jernej Jelenič, Fran Malavašič in Ivan Pielick.

Konstituiranje borznega sveta:

Borzni svet se je na svoji seji dne 28. maja 1940. konstituiral takole:

Predsednik: dr. Ivan Slokar; **podpredsednika:** Ivan Jelačin in Rihard Skubec.

Člani upravnega odbora:

Dr. Josip Basaj, ing. Vladimir Remec, Rihard Schwing, dr. Fran Windischer.

Predsednik dr. Slokar se je nato zahvalil vsem članom borznega sveta ter zlasti vsem razsodnikom za njih sodelovanje, toplo pa tudi glavnemu tajniku Jožetu Kovaču, pravnemu tajniku viš. sod. svetniku Jakobu Antlogi ter vsemu uradništvu.

Nato je zaključil občni zbor.

Veliko zanimanje za zasedanje Gospodarskega sveta Balkanske zveze

Delajo se zadnje priprave za redno zasedanje stalnega gospodarskega sveta Balkanske zveze. Zasedanje se začne 1. junija v Beogradu. Pristojna mesta že pripravljajo gradivo, o katerem se bo razpravljalo na zasedanju. Glavno vprašanje bo vsekakor vprašanje medsebojne oskrbe s surovinami. To vprašanje je zlasti važno, ker je zaradi vojne na zapadu oskrba s surovinami mnogim balkanskim državam onemogočena. Seveda pa se bo razpravljalo tudi o trgovinskih zvezah med balkanskimi državami.

Delo gospodarskega sveta se bo koncentriralo v petih komisijah. Predvsem treba omeniti komisijo za carinska in tarifna vprašanja, nadalje komisijo za železniški in zračni promet. Velike važnosti bo tudi delo komisije za izmenjavo blaga ter komisije za reševanje vprašanj medsebojnih plačil. Pri razpravi o trgovinskih zvezah med posameznimi balkanskimi državami se bo razpravljalo tudi o vprašanju tujkega prometa v balkanskih državah.

V gospodarskih krogih se čaka na zasedanje gospodarskega sveta Balkanske zveze z velikim zanimanjem.

Naša gospodarska delegacija za pogajanja z Italijo

Jugoslovanski - italijanski stalni gospodarski odbor se sestane dne 4. junija v Rimu. Naša delegacija odpotuje v Rim 2. junija. Ni še definitivno odločeno, če bo na čelu naše delegacije pomočnik zun. ministra dr. Pilja ali pa pomočnik trgovinskega ministra dr. Sava Obradović.

Stanje naših kliringov

Naše terjatve proti Nemčiji so se po zadnjem izkazu Narodne banke nenavadno močno zmanjšale, da so padle za skoraj 50 milijonov din. Prav tako so znatno padle naše terjatve proti Italiji in Češko-Moravski. Gibanje kliringov kažejo naslednje številke (vse v milijonih dotične valute):

Aktivni kliringi:	22,5	15,5
Bolgarska din	3,92	3,02
Italija din	11,34	18,90
Nemčija RM	3,80	7,17
Češko-Moravska Kč	33,54	45,41
Turčija din	9,69	9,19
Francija fr. fr.	15,30	14,89
Franc. kolonije fr.	6,29	4,48
Španija pezeta	2,93	2,93

Pasivni kliringi:		
Belgija belg	1,33	1,33
Madžarska din	6,81	6,53
Poljska din	18,89	18,89
Romunija din	10,80	11,95
Slovaška Ks	5,47	5,08

Jugoslovanske železnice v preteklem dvajsetletju

V letošnjem Zborniku znanstvenih razprav pravne fakultete Univerze kralja Aleksandra v Ljubljani (str. 314) so objavljene štiri razprave o aktualnih gospodarskih vprašanjih. Zbornik pravne fakultete zasluži zato tudi pozornost naših gospodarskih krogov, katerim priporočamo, da se na ta zbornik tudi nariče. O vseh štirih razpravah bomo objavili daljše izvlečke.

Prof. dr. A. Bilimović razpravlja (na 43 straneh) o »Jugoslovanskih železniceh v preteklem dvajsetletju«. V članku je zelo obilno gradivo o naših železnicah obdelano na zelo sistematičen način ter se nam podaja v zelo zgoščeni obliki.

Poglavju o virih razprave sledi poglavje o železniškem omrežju, ki je naraslo v l. 1922. do 1938. od 8.489,3 km za 1.100,5 km na 9.545,1 km. Poleg teh prog, ki so last države (8.192 km) ali vsaj v državni eksploataciji, je še 856,6 kilometrov vicinalnih železnic v eksploataciji privatnih in drugih prometnih ustanov. Skupno omrežje je torej znašalo 10.401,7 km. Številka iz leta 1918. do konca leta 1922. pisec zaradi nezanesljivosti statistik ni navedel. Po neuradnih podatkih naj bi bilo naraslo omrežje od leta 1918. do konca leta 1938. od 8.800 km na 10.401,7 kilometra, torej za 1.601,7 km, ne glede na še nedovršene proge. Padcu omrežja v letih 1932. in 1933. sledi trajno naraščanje v zadnjih letih.

Na vsakih 100 km² pripada v dravski banovini 6,6 km proge (vsedržavno povprečje 3,9 km), na vsakih 10.000 prebivalcev pa 8,7 kilometra (v vsej državi 6,2 km). Splošen indeks gostote železniškega omrežja pokaže, da je Slovenija na drugem mestu (za donavsko banovino).

Od porasta omrežja po l. 1918. odpade na ljubljansko železniško direkcijo 5,5%, od omrežja samega pa 1.126,6 km normalnotirnih prog ter 20,8 km ozkotirnih prog. Zato pa odpade na 1 km dolžine normalnega tira na njenem področju 11.821 potnikov (v drugih direkcijah le 4.800 do največ 5.944) ter 4.753 ton blaga (v drugih direkcijah od 1.233 do 2.416 ton). (Potniški ko tovarni promet je torej v Sloveniji največji in so železnice v Sloveniji najbolj rentabilne.) Ozkotirne proge so zelo nenotno obremenjene.

Vozni park

kaže v zadnjih letih celo nazadovanje, povzročeno po gospodarski krizi. Železnice so torej mogle opravljati ves promet le z boljso in intenzivnejšo izrabo parka, zlasti z modernimi lokomotivami in po zaslugi racionalizacije prometa. Koncem leta 1938. je bilo 2.309 lokomotiv, 5.130 potniških in 53.702 tovarna vagona, kljub povečanju omrežja. Da morejo železnice vendarle ustreči potrebam prometa, se da raztolmačiti deloma s porastom števila avtobusov in tovornih avtomobilov. Intenzivnejše izrabljanje voznega parka je omogočeno deloma tudi s porastom zaposlenega osebja, ki je naraslo od leta 1923. do danes od 58'1 tisoč na 80'8 tisoč.

Potniški promet

je naraščal precej stabilno do leta 1928., ko je dosegel 49 milijonov potnikov (l. 1922. le 36'5), padel do leta 1934. na 30'1, da doseže leta 1938. svoj višek, namreč 56'2 milijona potnikov s 3.015'7 milijona potniških kilometrov. Na 1 potnika odpade v tem letu 54 prevoženih kilometrov. Potniški promet se je v zadnjih 5 letih skoro podvojil, kar pripisuje pisec konjunkturi in tarifam. Od vseh potnikov odpade na osebne vlake 98

odstotkov vseh potnikov, na brzo- vlake torej le 2 odstotka, na III. razred pa odpade 97'5% vseh potnikov. V IV. razredu se je vozilo le 486.000 potnikov. Ta razred je skoro izumrl. Izmed vseh 1.229 tisoč potnikov z brzovlaki jih odpade 961 tisoč na 3. razred, 246 tisoč na drugi in 22 tisoč na 1. razred. Režijskih kart in raznih ugodnosti se je leta 1938. posluževalo 32'1% vseh potnikov. Število potnikov, ki so se vozili po normalni tarifi, je padlo v l. 1925. do 1938. od 85'7 na 67'9% vseh potnikov. Zelo zanimivo je sezaijsko gibanje osebnega prometa v teku koledarskega leta. Medtem ko znaša v februarju število potnikov le 86'8% letnega povprečja, doseže v avgustu 113'5%.

Blagovni promet

kaže padec privatnega blaga v l. 1924. do 1938. od 18'5 milij. ton na 15'4 milij. ton, medtem ko so režijski tovari narasli v istem času od 2'6 milij. ton na 5'3 milij. ton. Skupni blagovni promet je torej ostal skoro nespremenjen (leta 1924. 21'1 milij. ton, leta 1938. 20'7 milij. ton). Brzovozno in ekspresno blago predstavlja le 0'65% vsega privatnega blaga. Zato pa se je privatno blago prevažalo na vedno večje daljave. Število netotonskih kilometrov je naraslo v istih letih (1924.—1938.) od 1981'8 milij. na 3349'7 milij., na 1 tono pa je odpadlo l. 1924. 107 kilometrov, l. 1938. pa 217 km.

Zanimivo bi bilo (po piščevem predlogu) proučiti korelacijo med obsegom blagovnega prometa in glavnimi pojavi jugoslovanskega narodnega gospodarstva, n. pr. z valovanji narodnega dohodka, letine, razvojem rudarstva, industrije, zunanje trgovine in podobno. Tudi prevoz s tovornimi avtomobili ter po Donavi in Jadranu, bi zaslužil omembe. Razdelitev tovarnega prometa po vrstah blaga kaže, da prevažajo naše železnice le zelo malo blaga visoke specifične vrednosti, kar seveda vpliva neugodno na finančni efekt. Na notranji promet odpadeta povprečno okrog dve tretjini vsega tovarnega prometa. Porast zunanje trgovine pripisuje pisec v znatni meri tarifni politiki naših železnic (pristaniške in izvozne tarife). Precej močan je tudi tranzitni promet. Tovorni promet kaže mnogo večje sezonske razlike kot osebni. V februarju znaša množina blaga 76'1% od celoletnega povprečja, v oktobru pa 139'5%! Oktobrski promet je torej za naše železnice težek problem.

Finančni uspehi

se seveda ne smejo presojati le po eksploatacijskih dohodkih in izdatkih, oz. njihovih deficitih ali suficitih. Dohodki so narasli od 166'2 milij. din l. 1919./20. na 2.439'6 milijona din leta 1937./38. (Vmes so dosegli svoj maksimum l. 1929./30. namreč 3.049'9 milij.) Pri tem kažejo vsa leta po letu 1933./34. suficite. Uspehi so seveda v znatni meri odvisni tudi od tarifne politike. Skupen finančni rezultat dvajsetletnega poslovanja da suficit 207'6 milij. din, kar ustreza povprečnemu eksploatacijskemu koeficientu 99'4. Dohodki od potniškega prometa predstavljajo povprečno (za 9 let) eno četrtno, od tovarnega prometa pa tri četrtine vseh dohodkov. Deficit potniškega prometa se verjetno krije z dohodki od tovarnega prometa.

Izdatki za vseh 20 let vsebujejo eksploatacijskih izdatkov tudi za 2.576'7 milij. din izdatkov za obnovo, izboljšanje in povečanje železniške imovine. Razen tega se je porabilo za iste namene iz splošnih državnih sredstev še 2.830'8 milij. din. Na drugi strani

je prejela država od železnic v l. 1923./24. do 1937./38. 3.791'1 milij. din državne vozninske takse.

Za gradnjo in trasiranje novih prog se je porabilo od l. 1920./21. dalje 3.903'3 milij. din. Največ se je investiralo l. 1929./30. (745'5 milij.), najmanj l. 1920./21. (23'9 milij.). Zidalo se je največ v času ugodne konjunkturo. Če upoštevamo še državni dolg družbam za gradnjo železnic v znesku 890 milij. din, dobimo za vseh dvajset let končni rezultat za državno blagajno — 3.613'6 milij. din. Vendar pa so v drugem desetletju 1930. do 1938. znašala dejanska izplačila 865'9 milij. din manj kot dohodki, kar je z ozirom na ta sicer slaba gospodarska leta »zelo dober rezultat«. Končno so torej železnice krile v 20 letih ne samo eksploatacijske stroške, temveč tudi vse državne izdatke za obnovo in izboljšanje železniške imovine ter eno tretjino izdatkov za gradnjo novih prog.

Zadnja leta se sestavlja tudi

bilanca železniške imovine,

ki pa je od l. 1930. do 1938. nadovala od 14.737'7 milij. na 14 tisoč 228'1 milij. din. Redni in amortizacijski odpisi so znašali v teh letih 2.524'7 milij. din ali okroglo po 2% letno, kar »nikakor ni previsoko«. Imovina železnic se torej obrablja mnogo hitreje kakor se obnavlja.

Nezgodna statistika kaže leta 1935. relativen porast števila mrtvih in poškodovancev med železniškim osebjem, tako da »potrebujemo naše železnice tudi z ozirom na varnost prometa korenite obnove in dalekosežnih reform«. Vse te reforme bo treba odložiti na mirnejše čase, ker sedaj niso možne.

Sovjeti ratificirali trgovinsko pogodbo z Jugoslavijo

TASS sporoča: Predsedstvo vrhovnega sveta Sovjetske unije je danes 27. maja ratificiralo trgovinsko in plovno pogodbo z Jugoslavijo ter tudi dopolnilni protokol.

Kakor se poroča, pride 5. junija v Beograd večja sovjetska delegacija, ki bo začela voditi pogajanja za obnovo diplomatskih odnosov med Jugoslavijo in Sovjetsko unijo.

Trgovinsko predstavništvo S. S. S. R. v Beogradu bo začelo poslovati sredi junija, v istem času pa tudi začasna jugoslovanska trgovinska delegacija v Moskvi.

Politične vesti

Nemški radio je objavil, da je italijanska vlada sporočila vsem balkanskim državam, da so vse vesti, ki so se razširile v tujini in po katerih bi hotela Italija intervenirati na Balkanu, popolnoma neresnične. Nasprotno bo Italija storila vse, da se vojna ne razširi na Balkan.

V Bukarešti je zavladal v zadnjem času optimizem, ker se je utrdilo prepričanje, da Italija ne bo intervenirala na Balkanu. Razširile so se nadalje vesti, da je po zaslugi intervencije Moskve in Washingtona mir na Balkanu in v južnovzhodni Evropi zagotovljen.

Oficiozni budimpeštanski »Pester Lloyd« poudarja v posebnem članku, da madžarska solidarnost z osjo nikakor nima namena, da bi delala kakršne koli težave kateri balkanski državi.

Belgijski kralj Leopold III. je zaprosil nemško vojsko za premirje, da napravi konec brezmišelnemu prelivanju krvi, kakor pravi nemško oficialno poročilo. Nemško vrhovno poveljstvo je nato zahtevalo brezpogojno kapitulacijo belgijske vojske. Kralj Leopold je ta pogoj sprejel ter je belgijska armada v terek ob štirih zjutraj kapitulirala. Nemško vrhovno poveljstvo je odredilo kraj, na katerem

mora belgijska vojska položiti svoje orožje. Po nemških vesteh je kapituliralo pol milijona belgijskih vojakov, po drugih vesteh pa okoli 300.000. Belgijska vojska se je do zadnjega hrabro borila ter je zato tudi Hitler zaukazal, da se postopa proti belgijski vojski tako, kakor se postopa proti hrabri vojski.

V ponedeljek zvečer je prišel gen. Weygand na nekem bombniku v glavni stan zavezniške vojske v Belgiji, nakar sta skupno z vrhovnim poveljnikom angleške vojske gen. Gortom odšla k belgijskemu kralju. Kralj je obema izjavil, da je postal položaj za belgijsko vojsko nevzdržen in da bi nadaljnja borba zahtevala od belgijskega naroda prevelike žrtve. Gen. Weygand se je nato vkrcal na neko angleško križarko in se vrnil v Pariz, kjer je poročal francoski vladi. Na seji vlade je bil tudi predsednik belgijske vlade Pierlot ter belgijski vojni minister gen. Denis. Na podlagi izjave Pierlota ter gen. Denisa je bilo sklenjeno, da se borba nadaljuje ter so bile v tem smislu tudi izdane instrukcije zavezniškim generalom v Belgiji. Temu povelju so se francoske in britanske čete tudi popolnoma pokorile ter so se borbe v Belgiji nadaljevale z vso ostroostjo. Ker pa je bil bok zavezniške vojske zaradi kapitulacije belgijske vojske odkrit, se je Nemcem posrečilo, da so zavzeli Dunkerque. Francosko poročilo pa trdi, da je Calais še vedno v zavezniških rokah.

Predsednik belgijske vlade Pierlot je prečital po radiu deklaracijo belgijske vlade, ki pravi, da je po belgijski ustavi vsa oblast v rokah naroda. Odkar se je kralj spoznael s sovražnikom, ne more več vladati, zato so tudi vsi oficirji in vojniki odvezani prisegi svojemu vladarju. Ker kralj ne more izvrševati svoje kraljevske oblasti, preide vsa oblast na vlado, ki edina ima pravico, da tolmači voljo naroda. Vlada se niti za hip ne pomišlja nadaljevati borbo. Iz Belgije, ki so v Franciji in Angliji, se bo ustanovila nova belgijska armada.

Min. predsednik Reynaud je zjutraj po radiu sporočil kapitulacijo belgijskega kralja, ki da je storil v nasprotju s svojim narodom. Naglasil je, da je kralj pred 18 dnevi naprosil zaveznike za pomoč in so mu ti pomoč tudi nudili. Sedaj pa je nakrat kapituliral, ne da bi prej o tem obvestil svoje zaveznike. To je dejanje, ki nima primere v zgodovini. Reynaud je na koncu svojega govora naglasil, da je nesrečno vedno napravila Francijo veliko in da je ostala francoska vera v končno zmago nedotaknjena.

V angleškem parlamentu je poročal v zelo mirnem tonu min. predsednik Churchill. Priznal je, da se je belgijska vojska borila hrabro, da je imela velike izgube, da pa je še težje prizadejala sovražniku. Belgijska vlada je izjavila, da se s korakom svojega kralja ne strinja in da bo vojno nadaljevala. Noče soditi o koraku kralja Leopolda. Položaj za angleško vojsko se je sedaj zelo poslabšal, toda naše junake čete bodo storile svojo dolžnost do zadnjega. Pred pričetkom prihodnjega tedna pa očitno ne bo mogel poročati o vojnem položaju. Naj bi se zgodila še tako velika nesreča, na našo voljo, da nadaljujemo svoj pravični boj, ne more vplivati.

Nemške čete je naravno kapitulacija belgijske vojske zelo ohrabrila. Nemške čete so začele napadati francoske položaje ob reki Meusi. Francozi poročajo, da so vse te napade odbili.

Po angleških informacijah nameravajo Nemci v kratkem izvesti velik napad na Anglijo. V ta namen so zbrali velike čete na Danskem, Norveškem, Nizozemskem, v Belgiji in severni Franciji. Zbrali so tudi celo brodovje transportnih ladij, ki naj prepelejo nemško vojsko v Anglijo. Najprej pa bi nemška letala izvršila velik napad na Anglijo. Z letalskimi napadi naj bi se napravila zmeda v angleškem zaledju ter oslabil moralna prebivalstva. Tudi padalcev se nameravajo Nemci poslužiti v ta namen v zelo velikem številu. Baje imajo pripravljenih za Anglijo 50.000 padalcev. Angleži ne prikrivajo, da je položaj zelo resen. Angleška vlada je že izdala obsežne varnostne ukrepe.

Glavna zavezniška in egiptska vojska, ki je bila dosedaj nameščena v okoličji Kaira, je odšla na zapadno mejo Egipta. Tudi vsa zavezniška vojska v Siriji, Palestini in v vsej vzhodni Afriki je v strogi pripravljenosti. Po vsem Egiptu so se ustanovili prostovoljski oddelki, ki bodo oboroženi za boj proti padalcem.

Zarota opozicije proti vladi v Panami se je ponesrečila.

**Naročajte in širite
„Trgovski list“!**

Denarstvo

Tečajji so ponovno nazadovali

Nazadovanje tečajev državnih vrednostnih papirjev se je nadaljevalo tudi prejšnji teden. Glavni vzrok je bil v napeti politični situaciji. Se vedno se opaža močan pritisk blaga. Javna roka je odkupovala papirje po borznih tečajih. Najbolj je nazadovala vojna škoda. Gibanje tečajev kažejo naslednje številke:

	17.5.	23.5.
25% vojna škoda	415.—	405.—
7% investicijsko	94.50	95.—
4% agrarne obvez.	51.50	49.—
6% begluške	70.—	66.—
6% dalmat. agrarne	60.75	57.—
6% gozdne	61.—	56.50
7% Blair	85.50	84.—
8% Blair	94.50	94.—
7% Seligman	101.—	100.—
7% stabilizacijsko	94.—	94.—

Zaradi nazadovanja tečajev se je rentabilnost papirjev znatno povečala ter je narasla pri vojni škodi na 617%, za investicijsko posojilo na 737%, 4% agrarne na 816%, 6% begluške na 910%, 6% gozdne pa celo na 1056%.

Stanje Narodne banke

Izkaz Narodne banke z dne 22. maja navaja naslednje izpremembe (vse številke v milijonih din):

Skupna kovinska podlaga se je zvišala za 40,84 na 2120,5.

Devize izven podloge so se zmanjšale za 147,6 na 668,6.

Posojila so skupno narasla za 142,3 na 1981,5, in sicer so se zvišala menična posojila za 77,45 na 1821,5, lombardna posojila pa za 69,9 na 159,9.

Vsota kovanega denarja se je zmanjšala za 15,04 na 300,5.

Eskont bonov za državno obrambo se je zvišal za 464,0 na 2895,0.

Razna aktiva so narasla na 2167,5.

Obveznosti z rokom so izkazane s 100,0.

Razna pasiva so se zmanjšala za 71,3 na 305,8.

Obtok bankovcev se je zvišal za 354,26 na 11.300,15.

Obveznosti na pokaz so se zvišale za 209,0 na 1911,7.

Stvarna vrednost podloge je izkazana s 3.392,76 ter se je v primeri z zadnjim izkazom zvišala za 65,3.

Skupno kritje se je znižalo od 2630% na 2567%, samo zlato kritje pa se je znižalo od 2575% na 2467%.

Obrestna mera je ostala še nadalje neizpremenjena.

Zveza denarnih zavodov in zavarovalnic kr. Jugoslavije

je sklicala na dan 8. julija ob 11. dopoldne redni občni zbor, ki bo v sejni dvorani Zagrebske borze za blago in vrednote (Nova palača borze) ter bo imel naslednji dnevni red: 1. Poročilo ravnateljstva in nadzornega odbora Zveze za 1. 1938./39. in 1. 1939./40. Po delitev absolutorija ravnateljstvu in nadzornemu odboru. 3. Proračun za 1. 1940./41. 4. Izvolitev članov ravnateljstva in nadzornega odbora. 5. Razprava in sklepanje o predlogih, ki jih je prejelo predsedništvo najkasneje do 3. julija in 6. Slučajnosti.

Novi 10 dinarski novci

Na podlagi zakona o umaknitvi iz prometa starega in kovanja novega kovinskega denarja z dne 31. julija 1937. ter v sporazumu z Narodno banko je izdal finančni minister odlok, da se začne z 31. majem postopno dajati v promet novi nikljasti denar po 10 dinarjev, ki je bil nakovan po tem zakonu.

Novi 10 dinarski novci so izkovan iz čistega niklja ter ima

23 mm premera z zarezanim obodom ter je težak 5 gramov. Na eni strani je desni profil lika Nj. Vel. kralja Petra II., pod katerim je podpis umetnika: »F. Dinčič« v cirilici. Okoli kraljevega lika je v cirilici napisano: »Kraljevina Jugoslavija«. Na drugi strani je vrednost novca v arabskih številkah 10 z naznačeno vrednostjo »dinara« v latinici. Nad vrednostjo je vtisnjena krona kraljevine Jugoslavije. Z desne strani je v polkrogu vtisnjena hrastova veja, z

leve pa v polkrogu lovorjeva, obe pa sta zvezani na vrhu s trakom, ki se dotika krone Jugoslavije.

Devizni odbor Narodne banke je sklenil, da se dovoli terminsko poslovanje s svobodnim angleškim funtom na naših borzah. Dosedaj je bilo dovoljeno terminsko poslovanje samo z nemškimi klrinškimi čeki.

Cena srebra se je na londonski borzi dvignila po zasedbi Nizozemske za 12% na 23.5 penija za unco. Ta dvig ni dejansko upravičen, ker

je Amerika spremenila svojo doseganje politiko srebra in se bo zato uvoz srebra z U. S. A. zmanjšal. Zato sodijo, da pomeni dvig srebra padec vrednosti funta, čegar uradni tečaj pa ostane še nadalje neizpremenjen. Na londonski kovinski borzi se opaža beg v stvarne vrednote.

Slovaška narodna banka je dala v promet nove kovance po 20 stotink. Novi kovanci imajo 92% medu in 8% cinka.

Borzni svet v Oslu je sklenil, da začne borza znova poslovati. Poslovala pa bo le vsak drugi dan.

Promet v Sovjetski Rusiji Veliko povečanje avtomobilskega prometa

Sovjetska Rusija je dežela velikanskih daljav. Devet dni je potrebno, da se pride iz Leningrada v Vladivostok. S tem je dovolj jasno označen pomen železnice za Rusijo.

Tega se v Rusiji tudi zavedajo. Lenin je pri neki priliki dejal: »Železnice so največja in najmočnejša manifestacija skupnosti mesta in vasi, na kateri sloni socializem.«

Promet popravlja geografijo. Kar je oddaljeno, zblizuje promet, krajša čas in prostor ter veže tudi najbolj oddaljene pokrajine v eno celoto, v državo. Po železniški karti se more presojati tudi značaj dežele. V stari Rusiji so se širile ko mreža pajka vse železnice od Moskve in Petrograda. V teh centrih ni bilo ne surovin ne živil. Po železniški mreži pa so dovažali les in živila, bombaž in kovine in vse drugo, kar je bilo potrebno. Po isti poti pa so se pošiljali iz teh središč izdelki industrije v deželo.

Čim bolj daleč od centra, tem bolj daleč so si bile tudi železniške proge, periferija pa je bila sploh brez njih. V evropski Rusiji je prišlo na tisoč kvadratnih kilometrov 113 km železniške proge, v azijski Rusiji samo 06 km. Goste so bile v stari Rusiji železniške proge tudi na zapadu, kar je bil vpliv tujega velekapitala, ki je prihajal z zapada.

V predvojni Rusiji so se pošiljale vse surovine v središče, da se tu predelajo, danes se surovine predelujejo že tam, kjer se pridobivajo in v središče se oddaja le del surovin.

Pa tudi marsikaj drugega se je spremenilo. Petrograd je dobival premog iz Anglije, danes dobiva Leningrad premog iz donskega basena. Tudi mnogo kovin je dobival Petrograd pred vojno iz tujine, danes dobiva že večino vseh kovin iz Urala, Ukrajine in drugih ruskih pokrajin. Moskva je nekoč uvažala bombaž iz Amerike, danes dobiva ves bombaž iz srednje Azije, Azerbejdžana in južne Ukrajine.

Blagovni promet se je zato na železnica silno povečal. Samo za časa prve petletke se je v vsej Rusiji povečal za 72%, v nekaterih pokrajinah pa tudi za 200 in več odstotkov. (Tako v zapadni Sibiriji za 200, v Kazakstanu za 300%.) Zato so se morale začeti graditi nove železnice.

Nove železnice so se napravile večinoma v krajih, ki so bili sploh brez železniške zveze. Na Daljnem vzhodu se je napravila velika Bajkalsko-amurska železnica, ki teče severno od sedanje sibirske proge. Namerava se zgraditi železnica, ki bo zvezala velikansko jakutsko oblast s sibirsko železnico. V Kazakstanu se dela železnica Jakmolsko-Kartali, ki bo prevažala visoko kalorični premog iz Karagande v visoke peči Urala. Zgrajenih je bila tudi cela vrsta drugih železnic. Mnoge pa se še delajo.

Tudi avtomobilski promet pomaga železnici. Prej se je avtomobilski promet omejeval samo na mesta. Danes prevažajo avtomobili tovore iz kolhozov na železniške postaje in v pristanišča. Začele so se delati tudi avtomobilske ceste. Posebno važen je avtomobil-

ski promet za gorske kraje, ki so brez železnice. Tako gre danes skozi Pamir velika avtomobilska cesta. Tudi v Zunanji Mongoliji igra avtomobilski tovorni promet vedno večjo vlogo. V Sibiriji vodi čez Jablonski hrbet amursko-jakutsko avtomobilska cesta. V bogato dolino Kolime v Sibiriji, ki je bogata na zlato, se je moglo priti včasih samo po ovinku — in samo enkrat na leto — z ladjo okoli Kamčatke skozi Beringov preliv in Čukotsko morje. Sedaj se pride od obale Ohotskega morja čez planine naravnost po avtomobilski cesti. Čez ves Kavkaz je izpeljana mreža avtomobilskih cest.

Rusija je dežela velikanskih razdalj, kakor smo že omenili. Zato imajo v Rusiji tudi zračne zveze prav poseben pomen. Letalstvo je zvezalo središče tudi z najbolj oddaljenimi perifernimi kraji. Od Minska do Habarovska, od Moskve

do Taškenta, od Leningrada do severnih polarnih krajev skrbe letala za reden zračni promet. V Sovjetski Rusiji so kraji, v katerih je letalo skoraj edino prometno sredstvo.

Hydroavioni vzdržujejo zvezo nad sibirskimi gozdovi in tajgami, ker so široke sibirske reke edino možno pristanišče. Na kako visoki stopnji je sovjetsko letalstvo, so dokazali ruski piloti s svojimi drznimi poleti nad polarnimi kraji in nad severnim polom.

Pri vsem tem napredku, ki ga je dosegel promet v Rusiji, pa je treba pripomniti, da je železniško vprašanje še vedno eno najbolj perečih vprašanj. Vlaki vozijo večinoma še počasi, obnova železniških prog še dolgo ni zadovoljivo izvedena. Še mnogo dela bo treba, da bodo sovjetske železnice mogle gladko zmagovati vse svoje rastoče naloge.

Pred novim zvišanjem cen

Pod tem naslovom poroča iz Beograda »Jugoslav. Kurir«:

Iz komitikejev krajevnih upravnih oblasti, ki imajo pravico, da dovoljujejo zvišanje cen raznim predmetom, se vidi, da postaja v zadnjih dveh mesecih tendenca dviga cen vedno bolj krepka in da vala zvišanja cen na našem domačem trgu ne more ustaviti sistem, ki temelji samo na uredbah. Kajti zatiranje draginje na notranjem trgu zahteva postavitev obsežnega in hkrati podrobnega načrta, ki bi moral biti rezultat koordiniranega dela vseh državnih činiteljev (v soglasju z gospodarskimi ljudmi). Dočim imamo na eni strani uredbo o kontroli cen ter uredbo o pošiljanju špekulantov na prisilno delo, zvišujejo na drugi strani državne ustanove svoje davščine. Posebno se bo občutilo to povečanje pri novem zvišanju železniških tarif za vagonске in kosovne pošiljke, prav tako pa tudi pri zvišanju poštnih, telefonskih in brzojavnih pristojbin.

Zvišanje železniške tarife mora absolutno vplivati na zvišanje cen za mnoge predmete, zlasti pa za vse one, ki imajo množestveno potrošnjo. Linearno 1—15% zvišanje

železniških tarif od 1. junija 1940. dalje bo povzročilo podražitev mnogih predmetov za 10 do 30%. Predvsem se bodo podražila drva, premog, žitarice, živina, živalski proizvodi ter znaten del industrijskih proizvodov, ker se bo podražil prevoz surovin, ki jih one potrebujejo. Tako se more že sedaj reči, da industrija papirja ne bo mogla priti na trg s sedanji cenami. »Jugoslav. Kurir« je mnenja, da se bo papir podražil za 20 do 30%. Kar se tiče premoga, se more pričakovati, da se bodo cene zvišale vsaj za 10, če ne celo za 15%. Isto velja tudi za cene drv. Tudi industrija obutve bo morala povečati cene, prav tako pa tudi električna industrija.

Vse te činjenice, pravi »Jugoslav. Kurir«, bo nedvomno moral upoštevati tudi odbor za kontrolo cen pri trgovinskem ministertvu. Vse to pa tudi dokazuje, da brez koordiniranega dela državnih ustanov (in s sodelovanjem gospodarskih organizacij, kar dostavljamo mi), se ne bi smele uvajati nove državne davščine. Kajti pri sedanjem načinu stalnega zviševanja tarif in davščin mora postati vsaka kontrola nad cenami fluzorna.

Koliko surovin je nakupila Anglija

Angleško ministertvo za informacije je objavilo pregled britanskih nakupov surovin. Po teh podatkih je nakupila britanska vlada vsa proizvodnja volne v Avstraliji in Novi Zelandiji za ves čas vojne in še 12 mesecev po vojni.

Nadalje je kupila britanska vlada ves izvozni presežek bakra in cinka Avstralije, Kanade, Rodézije in Burme.

Od Kanade je kupila skoraj 1 milijon standardov stavbenega lesa, t. j. nad 45 milijonov kubikov.

Ministertvo za prehrano je nakupilo v Avstraliji in Kanadi skoraj 4 milijone ton pšenice.

Nadalje je kupilo 75.000 surovega masla v Avstraliji, 115.000 ton surovega masla v Novi Zelandiji, 2700 ton svinjskega mesa iz Južne Afrike ter 100.000 ton svinj in gnjati v Kanadi.

Britanska vlada je kupila 250 tisoč ton mesa v Avstraliji, 300 tisoč ton mesa in mesnih izdelkov v Novi Zelandiji, vsa žetev kakava v Zapadni Afriki ter velikanske količine čaja, sladkorja, suhega sadja in drugih proizvodov v ostalih angleških kolonijah in dominionih.

Samo za nabavo raznih proizvodov v Kanadi v prvem vojnem letu bo izdala londonska vlada 100 milijonov funtov.

Vsak napreden trgovec

prodaja le tako blago, s katerim svojim odjemalcem koristi.

Nudite tudi Vi Vašim odjemalcem v prvi vrsti naravno Rogaško slatino; s tem koristite njim in sebi!

Poleg tega je v Združenih državah Sev. Amerike stalna zavezniška delegacija, ki je nakupila že za stotine milijonov dolarjev letal ter raznega vojnega materiala.

Seveda pa so tudi potrebe Anglije velikanske. Tako se je dvignila angleška proizvodnja vojaškega sukna (za kakšne uniforme) od 300.000 m mesečno v mirnem času že na poldrug milijon metrov sedaj. Nadalje izdela danes Anglija mesečno 200.000 m sukna za posebne uniforme, 1.125.000 m materiala za srajce ter okoli 1 milijon vojaških plaščev. Pred vojno je izdelala Anglija 120.000 parov čevljev na leto, sedaj jih izdela 130.000 parov na teden.

Izgube trgovinske mornarice v aprilu

Zaradi razširjenja vojne na Norveško je dobila tudi nemška podmorniška vojna čisto drugo smer. Zaradi tega so se izgube trgovske brodovja v aprilu znatno zmanjšale. Po švedskih podatkih je bilo v aprilu potopljenih skupno 40 ladij s skupno 150.552 ton. Nemčija sama je izgubila v aprilu 16 ladij s skupno tonažo 75.734 t. Če ne bi bilo teh nemških izgub, bi bil april mesec najmanjših izgub trgovskih ladij. Zelo nizke so bile angleške izgube. V vsem je bilo potopljenih v aprilu 7 angleških ladij s samo 18.760 tonami. V teh številkah pa niso vsebovane angleške in nemške izgube na transportnih ladjah, ki pa so zelo visoke.

Ze v 24 urah

barva, plesira in kemično snazi obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovrtnike in manšete. Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 3
Telefon št. 22-72.

Zunanja trgovina

Devizni odbor pri Narodni banki je sklenil, da se premiranje s transfrnirni dinarji razširi na vse predmete car. tar. postavke 46, t. j. na zdravilne rastline, rastlinske plode, cvetove, popke, liste, korenje, semena in vse ostale dele zdravilnih rastlin. Te rastline se morajo plačati s svobodnimi devizami, 15% pa s transfrnirni dinarji.

Slovaška je izvažala v normalnih časih velike količine svojega lesa v Nizozemsko in Belgijo, iz teh držav pa uvažala surovine za izdelovanje mila in vreč. Ker je sedaj slovaški lesni izvoz v te države nemogoč, bo skušala Slovaška izvoziti svoj les v Italijo. Zaradi tega je že odpotovala posebna slovaška delegacija v Rim.

Vlada Britanske Indije je določila ceno za juto na 60 do 90 rupij.

Zastopstvo italijanske paroplovne družbe »Lloyd Triestino« v Singapuru je objavilo, da bo družba uknila svoje pomorske zveze z Daljnim vzhodom. Ladja »Conte Verde«, ki bi se morala ustaviti 22. t. m. v Singapuru, je odplula naravnost dalje v Šangaj.

Iz Berlina poročajo, da jim ni nič znano o trgovinskih pogajanjih med Madžarsko in Sovjetsko Rusijo.

Na Švedskem so ustavile obratovanje številne tovarne za vžigalce, ker ne morejo več izvažati vžigalic v vse države.

Da bi se povečala proizvodnja, bodo odslej delali v angleških tovarnah tudi ob praznikih.

Dobave - licitacije

Gradbeno odelenje direkcije drž. železnice v Ljubljani sprejema do 31. maja ponudbe za dobavo 120 tisoč kilogramov negašenega apna, ograjnih šaket ter gozdnih drog.

Komanda pomorskega arzenala v Titvu sprejema do 7. junija ponudbe za dobavo železnih vijakov in matic, akumulatorskih baterij, žveplene kisline, kalijevega lužila ter raznega elektrotehničnega materiala.

Direkcija drž. rudnika v Kaknju sprejema do 10. junija ponudbe za dobavo pribora za varilce ter portland cementa; do 17. junija portland cementa ter 10 termometrov.

Direkcija drž. rudnika Senjski rudnik sprejema do 11. junija ponudbe za dobavo dinamov žice.

Štab mornarice kr. Jugoslavije v Zemunu sprejema do 15. junija ponudbe za dobavo traktorja.

LICITACIJE:

Dne 5. junija bo pri upravi 3. oddelka Zavoda za izdelavo vojne opreme v Zagrebu licitacija za prodajo starih odpadkov.

Komanda rečne flotile v Novem Sadu razpisuje za 10. junij licitacijo za dobavo verig, sider, škopcev, koloturnikov idr.

Dne 11. in 13. junija bo pri štabu šumadijske divizijske oblasti v Kragujevcu licitacija za dobavo fižola, zдробa, testenin, svinjske masti, olja, sladkorja ter kavnih konzerv, riža, paprike ter čaja.

Dne 11. junija bo pri Centralni direkciji rud. podjetij v Sarajevu licitacija za dobavo spirarnih svedrov.

Dne 12. junija bo pri Zavodu »Sarajevo« v Sarajevu licitacija za popravilo vojnih objektov.

Dne 15. junija bo pri štabu zrakoplovstva vojske v Zemunu licitacija za dobavo materiala za avtoveno varjenje; 18. junija raznega kožnega materiala; 19. junija raznih kemikalij in dne 20. junija zapiralnega materiala.

Dne 19. junija bo pri Vojnosanitetskem zavodu v Zemunu licitacija za dobavo konjske žime; 24. junija navadne vate; 25. junija reduciranih ventilov.

Dne 31. maja bo pri štabu za upravljanje v Ljubljani licitacija za popravilo vojašnice »Vojvode Mišića« v Ljubljani.

Dne 20. junija bo pri štabu mornarice kr. Jugoslavije v Zemunu licitacija za dobavo kondenzatorskih cevi.

Dne 20. junija bo pri upravi 1. oddelka Vojnotehničnega zavoda v Hanjavi pri Skoplju licitacija za dobavo razne pločevine, zakovic, žebeljev, smirkovega platna, raznega orodja, vijakov, azbesta idr.

Dne 20. junija bo pri Upravi drž. monopolov v Beogradu licitacija za dobavo 6000 kg gumiarabike v zrnu.

Dne 20. junija bo pri Komandi dravskega žandarmerijskega polka v Ljubljani licitacija za nabavo ca. 250 m³ bukovih drv.

Dne 5. junija bo pri Upravi vojnotehničnega zavoda v Kragujevcu pismena ponudba za dobavo raznega platna, flanele in preprog ter kremenčeve in magnezitne opeke; 7. junija trakov iz sukanca in lanenega sedlarskega sukanca; 8. junija magnezije, antracitnega premoga, specialne jeklene žice, niklin anod ter raznih brusil; 10. junija raznega električnega materiala, jeklenih trakov za zaboje; dne 11. junija raznih delov za električno centralo; 14. junija lesnega oglja; 19. junija bo pismena licitacija za dobavo kavstične in kalcinirane sode; 20. junija za dobavo 45.900 kg repičnega olja.

Štab dravske divizijske oblasti v Ljubljani sprejema do dne 10. junija lastnoročno pisane ponudbe za sprejem vodovodnega inštalaterja-dnevničarja za vodovodno inštalacijo v ribniškem garnizonu.

(Predmetni oglasi so v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani na vpogled.)

Iz združnega registra

Vpisali sta se nastopni zadrugi:

Produktivna zadruga krojačev v Mariboru in Kmetijska blagovna zadruga v Ormožu.

Ali je življenje v Mariboru res tako poceni?

Cene v Mariboru

Često se čuje v javnosti glas, da je življenje v Mariboru neprimerljivo cenejše kot v nekaterih drugih mestih, zlasti pa v Ljubljani, ki je zato tudi glede doklad državnih nameščenecv uvrščena v prvi draginski razred. Toda v tem razredu bi bila prestolnica Slovenije tudi, ako bi bilo življenje mnogo cenejše, ker je svojčas vladna naredba odredila, da se Beograd, vsi sedeži banskih uprav ter mesto Sušak (ker meji na Reko), uvrste v prvi draginski razred.

Res je, v Ljubljani je življenje, kar se tiče prehrane, nekoliko dražje, to pa zato, ker se pobira razmeroma visoka užitnina. Toda tudi nekatera druga mesta pobirajo užitnino v eni ali drugi obliki. V Mariboru je bila pred nekaj leti uvedena mestna uvozna davščina, ki je isto ko ljubljanska užitnina. Ta davščina je še precej nizka, to pa iz razloga, ker se je uvedel način pobiranja, ki je skoraj brez režije. Ker je za kritje izdatkov občine potreben vsako leto v proračunu določen znesek, ki ga naj da uvoznina, letos 1 milijon 700 tisoč dinarjev. Vendar pa se uvoznina določi kolikor mogoče nizko, da preveč ne obremeni prebivalstva pri nabavljanju življenjskih potrebščin.

Uvoznina se pobira od blaga, ki prihaja v mesto po železnici pri tovornem skladišču, kjer je zaposlen poseben mestni uradnik. Pri poštnih pošilkah pobira uvoznino pošta, zakar dobe poštni uslužbeni posebno nagrado. Kar pa pride blaga po cesti, se more prijaviti računskemu oddelku mestne občine v 24 urah, sicer se plača petkratna kazen in normalni znesek. Občina ima menda enega ali dva organa, navadno upokojenca, ki na važnejših točkah pregledujeta vozove, če se jima blago zdi sumljivo. To je vse. Vsa režija za pobiranje uvoznine znaša komaj kakih 40.000 dinarjev na leto.

V Ljubljani se stekajo v blagajno velike vsote, zelo velike pa so tudi režije. Zato tudi ta mestna davščina močno obremeni prebivalstvo. Vzdrževati je treba cel aparat, mnogo nad sto organov, potem celo vrsto mitnic, tiskovin itd. Ako bi se v Ljubljani uvedel mariborski način pobiranja užitnine, bi se režijski zneski zelo vidno znižali. Denarni efekt užitnine bi bil enako velik, tudi če bi bila užitnina znatno nižja.

Navzlic temu življenje v Mariboru ni tako poceni, kakor se splošno govori. Živila so res nekoliko cenejša, vsaj v splošnem, vendar je marsikaj dražje kot v Ljubljani. Splošen pojav je, da je v večjih mestih spričo večje konkurence tudi izbira večja in s tem se tudi cene nastavijo kolikor mogoče nizko. Nekateri predmeti so navadno tem dražji, čim manjši je kraj. Razlogov za to je več, predvsem način dobave. Trgovec na deželi kupuje blago v sosednjem mestu, tam ga dobiva grosist od velegrsista v večjem mestu itd. Če gre blago skozi več mest, je naravno, da se mora podražiti, ker mora pač vsakdo, ki ima z njim opraviti, tudi živeti. V naslednjem navajamo cene živilom na mariborskem trgu, mesa pri okoliških špeharjih (pri mesarjih so cene

do 5, ajdovo pšeno 5 in fižol 4—8 din za liter.

Končno bodi omenjeno, da je veljalo na trgu v soboto sladko seno 175—180, kislo seno 160 in lucerna 60—75 din za met, stot.

Čitatelji naj primerjajo te mariborske cene z ljubljanskimi, naj še prištejejo, da stanovanja nikakor niso cenejša kot tam in v novih boljših stavbah ponekod celo nekoliko dražja in pomislijo, da je ostalo blago, ki ga človek nujno potrebuje, več ali manj vsaj za nekaj odstotkov dražje, pa si bo lahko izračunal, ali in koliko je pri nas življenje cenejše kot v Ljubljani. Videl bo, da je vsekar upravičena zahteva državnih nameščenecv, naj se tudi Maribor uvrsti v prvi draginski razred.

A. B.

Doma in po svetu

Naš poslanik v Washingtonu Fotić je bil sprejet od drž. podtajnika Sumnera Wellsa.

Nedeljske naknadne volitve v banovini Hrvatski so dale naslednji rezultat. Od 20 občin je dobila HSS 12, skupno z zemljoradniki in muslimani po eno občino, 1 občino je dobila KDK, muslimani 1. Pri skupnem nastopu s SDS so dobili 1. Davidovičev demokrati 1, srbske stranke pa 2.

Na seji posvetovalnega odbora za tekstilno industrijo, ki je bila pretekli teden, se je ugotovila kapaciteta vseh predilnic v državi. Z ozirom na to bodo tudi določene uvozne količine za 3. tromesečje. Vse predilnice so se zavezale, da bodo izročile domačim tovarnam potrebne količine bombažnega prediva.

Ustanovil se je posvetovalni odbor za usnje. V odboru bodo 3 zastopniki trg. ministrstva, po 1 zastopnik direkcije za zun. trgovino, vojnega ministrstva, inšpektorata za narodno obrambo, kmetijskega ministrstva ter Narodne banke. Poleg teh uradnih zastopnikov bodo imenovani v odbor po trije zastopniki usnjarske industrije, trgovine in obrta.

Moskovski radio, ki je do pred kratkim objavjal vesti iz Jugoslavije samo na podlagi sofijskih virov, je začel objavljati vesti direktno iz Beograda. Danes je sporočil vest Avale, da je ves jugoslovanski tisk objavil besedilo jugoslovansko-sovjetske trgovinske pogodbe.

Po bolgarskem zakonu o reorganizaciji vojske se uvede mobilizacija vseh Bolgarov od 17. do 65. leta.

Predsednik Roosevelt je imel po radiu govor, v katerem je ostro nastopil proti slepm in gluhih, ki naivno mislijo, da se more Amerika izolirati od evropske vojne. Še ostreje je napadel one, ki iz strankarskih razlogov govorijo proti politiki ameriške vlade. Nato je v imenu človeštva apeliral na ameriške državljane, da podpirajo Rdeči križ. Predsednik Roosevelt je

v govoru zahteval, da se letna ameriška proizvodnja letal zviša na 50.000. Posebno ostro pa je nastopil proti onim, ki skušajo delati spore med ameriškim prebivalstvom. V zvezi s tem je opozoril na nevarnost »pete kolone«, proti kateri mora vse ameriško državljanstvo nastopiti z vso energijo.

Na Slovaškem je nastala kriza vlade, ker je odstopil Sanjo Mach, s katerim se niso strinjali nekateri slovaški ministri, zlasti pravosodni minister Turčanski. Ministrski predsednik Tuka je poročal o krizi vlade predsedniku republike Tisu ter navedel pogoje, pod katerimi bi bil pripravljen sestaviti novo vlado. Kakor se poroča, predsednik Tiso teh pogojev ni sprejel. Kriza vlade zato še ni rešena.

Madžarska, ki je dosedaj pošiljala v Nemčijo na leto po 12 do 15 tisoč sezonskih delavcev, letos ne bo poslala nobenih sezonskih delavcev v Nemčijo, ker primanjkuje na Madžarskem kmetijskih delavcev.

Ameriška vlada namerava poslati v Anglijo posebno ladjo, ki naj prepelje iz Anglije ameriške državljane. Ta ladja se imenuje »Predsednik Roosevelt« in bi odplula v Anglijo popolnoma neoborožena in brez spremstva kakor vojne ladje. Sedaj so Nemci opozorili ameriško vlado, da nameravajo Angliji to ladjo potopiti, da bi s tem potegnili Združene države Sev. Amerike v vojno.

Canterburyski škof je imel v nedeljo v westminsterski opatiji pridigo, v kateri je med drugim dejal: Naj bo dolgo stroja, ki so jo Nemci tako dolgo pripravljali, še tako velika, je vendar človek močnejši od vsakega stroja. Izkazalo se bo, da je duh svobodnih ljudi močnejši kakor pa duh ljudi, ki delujejo ko stroj le po drugi volji.

Bernard Shaw je dejal o sedanjem položaju naslednje: Dokler se Angliji ne prestrašijo, ne mislijo in ne delajo drugače, kakor da se bavijo s športom. Viljem II. je napravil veliko napako, ko je prestrašil Angleže. Enako so slabo napravili Nemci sedaj, da so prestrašili Angleže. Znova bi mogel videti svet, česa so imeli Angleži, kadar so pošteno prestrašeni.

15 generalov in šefov vojaških ustanov je bilo v Franciji odstavljenih.

Angleški listi obširno pišejo o sedanjem vojnem položaju, zlasti tudi v zvezi z nemškimi pripravami za napad na Anglijo. »Sunday Times« pravi, da more imeti Nemčija večje število letal, toda Anglija ima večje rezerve na sposobnih letalcih. Čas da dela za nje in proti sovražniku. — Garwin piše v »Observerju«, da je Anglija zmaga, če vzdrži sedanjo borbo še en mesec. Zato predlaga, da vrže Anglija v boj vsa letala, vse tanke in topove, da na ta način krepko podpre vojsko na kopnem. — »Sunday Chronicle« piše, da je Anglija danes otok, ki je podoben vojni ladji. Topovi so pripravljeni. Gremo v borbo.

Angleška admiraliteta sporoča, da je bil potopljen angleški rušilec »Wessex«. To je 14. rušilec, ki ga je izgubila Anglija v tej vojni. Vseh rušilcev je imela Anglija ob začetku vojne 179, med tem pa so bili že zgrajeni tudi novi.

Madžarski ministrski predsednik Teleky je imel v krščanskem nacionalnem združenju govor, v katerem je poudarjal nujnost narodne koncentracije.

Število brezposelnih v Angliji je padlo na 800.000. Tako nizko število še ni bilo zabeleženo, odkar se vodi v Angliji statistika brezposelnosti.

Od 20. t. m. dalje so uvedene na Slovaškem sladkorne karte.

405 novih strojno-traktorskih postaj nameravajo sovjeti ustanoviti še v letošnjem letu. S tem bi število vseh teh postaj, na kratko označenih z »MTS«, naraslo na 7000.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani opozarja delodajalce

da so v prejšnjem mesecu dostavljeni plačilni nalogi zapadli v plačilo. Prispevki morajo biti poravnani v osmih dneh po prejemu plačilnega naloga!

Za čuvanje pravice zavarovanec do pokojnine je potrebno, da so zavarovani prispevki dejansko plačani!

To opozorilo je smatrati kot opomin! Proti delodajalcem, ki ne bodo poravnali prispevkov, mora urad uvesti prisilno izterjavo brez predhodnega opomina. Urad izvršuje važne socialne dolžnosti, ki ne dopuščajo odlašanja.

Nabava tehničnih pogojev za material, ki ga nabavlja mornarica.

Ker so tehnični pogoji mornarice, po katerih bo nabavljala komanda Pomorskega arzenala material, tiskani v zvezkih, in sicer:

1. A — pogonski material,
2. B — železni material,
3. C — kovine in zlitine,
4. D — tekstilni material,
5. E — barvni material,
6. F — vrvarski material,
7. G — les,
8. H — koža,
9. I — kavčuk,
10. J — razen material,
11. vzemanje in pošiljanje vzorcev ter
12. splošni predpisi,

zato se v bodoče pogoji ne bodo več prilagali razpisom ponudb kakor dosedaj, temveč se bodo v razpisu navedle le skrajšane označbe tehničnih pogojev z datumom izdaje, po katerih mora dotični material ustrezati, n. pr. »olje za razhladilne stroje, zvezek A — TUM. 21. (maj 1939).

V primeru, da bi šlo za tehnične pogoje, ki še niso tiskani, tedaj se bodo ti prilagali razpisom po ponudbi. Dosedaj so tiskani pogoji, navedeni pod rednimi števkami 1, 3, 5, 6, 8 in 12.

Tiskani tehnični pogoji se morejo kupiti pri Glavnem mornariškem skladišču komande Pomorskega arzenala za ceno 12 din. Če torej želi katera firma, da ima navedene zvezke tehničnih pogojev, naj plača na ček. rač. št. 4419 potrebni znesek, s posebnim dopisom pa naj obvesti Glavno mornariško skladišče, da je bil denar poslan in za katere zvezke.

Iz ekonomskega oddelka Staba mornarice ME br. 11130 z dne 10. V. 1940.

RADENSKO KOPALIŠČE

po naravni ogljikovi kislini najmočnejše v Jugoslaviji in edino kopalništvo te vrste v Sloveniji

ZDRAVI Z USPEHOM bolezn srca, ledvic, živecev, jeter, žolča, želodca, notranjih žlez in spolne motnje.

ODPRTO OD 12. MAJA! — Maj, junij 10 dni din 700,- do 850,- Vse vračunano (pension, zdravnik, kopeli, kopalniške takse)

Moderni komfort, tekoča voda, godba, dancing, kavarna, ton-kin, tenis itd. — Obširne prospekte dobite na zahtevo pri PUTNIKU ali naravnost od uprave kopalništva

SLATINA RADENCI

Direktni vagon iz Ljubljane, Beograda in Zagreba do samega kopalništva.